

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่อง วิถีชีวิตของชาวไทย โชน บ้านไผ่หูช้าง ตำบลบางเลน จังหวัดนครปฐม แล้วนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของวิถีชีวิต
2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม
3. แนวคิดเกี่ยวกับสังคม
4. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม
6. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม
7. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ
8. ทฤษฎีนิเวศวัฒนธรรม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของวิถีชีวิต

“วิถีชีวิต” เป็นคำที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงอย่างใกล้ชิดกับมโนทัศน์ของคำว่า “วัฒนธรรม” ซึ่งมีมโนทัศน์ที่นักมนุษยวิทยาได้สร้างขึ้นมาในศตวรรษที่ 19 เพื่อใช้ศึกษาสังคม บุพกาล โดยเริ่มแรกนักมนุษยวิทยาให้ความหมายของมโนทัศน์วัฒนธรรมว่า หมายถึง “วิถีชีวิต” โดยส่วนรวม (Total way of life) ของกลุ่มคน รวมเอาเครื่องมือ เครื่องใช้ที่คนเหล่านี้ใช้ อาหารที่เขาบริโภค เสื้อผ้าที่สวมใส่ แบบแผนทางด้านครอบครัว การปกครอง ศาสนา และแง่มุมอื่น ๆ ทั้งหมด ของชีวิตทางสังคมของคนเหล่านี้ (Olsen. 1991 : 55) เริ่มแรกนักสังคมวิทยายืมมโนทัศน์มาใช้โดย หมายถึง แง่มุมต่างๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางชีววิทยาของชีวิตทางสังคมของมนุษย์ ดังนั้นจึงมักจะใช้คำว่า “วัฒนธรรม” “ระเบียบทางสังคม” และ “การจัดระเบียบทางสังคม” สลับเปลี่ยนกันในช่วงเวลาหนึ่ง (เนาวรัตน์ ชิโนภาส. 2542 : 5)

วิถีชีวิต หมายถึง การดำรงชีวิตของมนุษย์จะต่อเนื่องเกี่ยวพันกันตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย อันมีกระบวนการต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกันตลอดเวลา แต่อาจจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม

และสภาพสังคม ซึ่งความเป็นไปในการดำรงชีวิต (พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ. 2530 : 494, อ้างถึงใน ดวงพร แดงเฟื่อง. 2552 : 5)

วิถีชีวิตคือการดำเนินชีวิตและ/หรือพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในด้าน เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนความคิดและลักษณะนิสัย (เนาวรัตน์ ชิโนภาส. 2542 : 5-6)

วิถีชีวิต เป็นแบบแผนพฤติกรรมที่คนกลุ่มหนึ่งแสดงออก จะแตกต่างกันตามลักษณะทาง สังคม ซึ่งหากคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดมีวิถีชีวิตเป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มอื่น ก็อาจ กล่าวได้ว่าคนกลุ่มนั้นมีวิถีชีวิตเฉพาะของตนเอง (สุภางค์ จันทวานิช. 2534 : 8)

วิถีชีวิต หมายถึงสิ่งที่คนในสังคมนั้นยอมรับร่วมกันว่ามีประโยชน์และคุณค่าในการที่จะ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในสังคมนั้น ภายใต้เงื่อนไขทางสังคมเดียวกัน และยังได้ เสนอต่อว่าวิถีชีวิตเป็นวัฒนธรรม เพราะเป็นระบบคุณค่าที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคม เป็น แบบแผนกำหนดพฤติกรรมของคน มีการปลูกฝัง และถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (วินิจ อุทัยรัตน์. 2544 : 5)

จากการศึกษาความหมายของวิถีชีวิตข้างต้น สรุปได้ว่า วิถีชีวิตหมายถึงวิถีการดำเนินชีวิต ประจำของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในวัฒนธรรม สังคมและด้านเศรษฐกิจที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มนั้น อยู่ในตัว

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งที่ขาดไม่ได้ของวิถีชีวิตของกลุ่มชาวไทยโชน่ และวัฒนธรรมของ กลุ่มชาวไทยโชน่ยังได้มีการรักษาไว้เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ วัฒนธรรมได้แก่ ความหมาย ประเภท และลักษณะของวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1. ความหมายของวัฒนธรรม

โฮจิมินห์ (Ho chi Minh) ผู้นำคนสำคัญของประเทศเวียดนามได้กล่าวถึงวัฒนธรรมไว้ ว่า “เนื่องจากความต้องการทางด้านการอยู่รอดและเป้าหมายของชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จึง สร้างสรรค์และประดิษฐ์ ภาษา ตัวอักษร จริยศาสตร์ กฎหมาย วิทยาศาสตร์ ศาสนา วรรณคดี ศิลป์ เครื่องมือให้การดำรงชีวิตประจำวันเกี่ยวกับ การแต่งกาย การกิน การอยู่และวิธีการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ การสร้างสรรค์และการประดิษฐ์ทั้งหมดนั้นคือวัฒนธรรม และให้ความหมายของวัฒนธรรมเป็น การรวบรวมของการดำรงวิถีชีวิตและการแสดงออกมาในการดำรงวิถีชีวิตที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเอง เพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตและความต้องการอยู่รอด” (Ho Chi Minh. 1995 : 431)

เลสลี่ ไวท์ (Leslie A. White) ให้คำจำกัดความว่า วัฒนธรรมคือปรากฏการณ์ที่สร้างขึ้นอย่างมีระบบประกอบด้วยการกระทำ (แบบแผนของพฤติกรรม) วัตถุ (เครื่องมือเครื่องใช้หรือสิ่งที่ใช้สร้างเครื่องมือเครื่องใช้) ความคิด (ความเชื่อ ความรู้) และความรู้สึก (ทัศนคติ ค่านิยม) ที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจน วัฒนธรรมเป็นผลงานที่มาจากสร้างสรรค์ของมนุษย์และมีลักษณะชัดเจน ดังนั้นจึงสามารถถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปสู่คนอื่นได้ง่าย (งานจ้ อดิวัฒน์สิทธิ์และคนอื่น ๆ. 2547: 15)

เจียนตือจี (Nguyen Tu Chi) นักวิจัยทางชาติพันธุ์วิทยาผู้บุกเบิกของประเทศไทยได้อธิบายความหมายของวัฒนธรรมมีแนวคิดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดของนักวิจัยทางชาติพันธุ์วิทยา วัฒนธรรมคือชีวิตทั้งหลายทั้งปวง (ทั้งชีวิตทางวัตถุ ทางจิตใจ และทางสังคม) ของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ นอกจากนี้ ผู้เขียนยังกล่าวสรุปความหมายของวัฒนธรรมคือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่ใช่ธรรมชาติก็ถือว่าเป็นวัฒนธรรม

2. แนวคิดของนักวิชาการ โดยทั่วไป ความหมายของวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่ก็สามารถสรุปได้ว่า วัฒนธรรมมักจะหมายถึงวิถีชีวิตมากกว่าองค์ความรู้ ใดๆก็ตาม วัฒนธรรมเป็นองค์รวมได้แก่ วัฒนธรรมทางวัตถุ ทางจิต ทางสังคม และ คติชาวบ้าน (folklore) ซึ่งมีทั้งดนตรี ศิลปะการแสดง ตลอดจนศิลปะต่าง ๆ ทั้งนี้ต่างก็มีความเกี่ยวข้องกับศาสนา (Nguyen Tu Chi. 2003 : 563-576, อ้างถึงใน Nguyen Thi Thuy Chau. 2549 : 7)

วัฒนธรรมเป็นแบบแผนการดำเนินชีวิตของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกของสังคมหนึ่งได้ยึดถือเป็นแบบแผนของชีวิตร่วมกัน วัฒนธรรมจึงเป็นเสมือนเครื่องหมายหรือตราประจำกลุ่มที่คนอื่นเห็นแล้วรู้ได้ทันที เช่น มีภาษา เครื่องแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณีที่เหมือน ๆ กันสำหรับคนในกลุ่มนั้น (งานจ้ อดิวัฒน์สิทธิ์และคนอื่น ๆ. 2547: 16)

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์เปลี่ยนแปลงปรับปรุงขึ้น เพื่อให้วิถีชีวิตของมนุษย์ดำเนินไปได้ วัฒนธรรมสามารถเลียนแบบถ่ายทอดกันได้ ทั้งมนุษย์มีการเรียนรู้วัฒนธรรมและมีการสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา เมื่อมีการประดิษฐ์หรือค้นพบสิ่งใหม่ วิธีใหม่ที่ใช้แก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของสังคมได้ดีกว่า ซึ่งอาจทำให้สมาชิกของสังคมเกิดความนิยม และในที่สุดอาจเลิกใช้วัฒนธรรมเดิม ดังนั้นการรักษาหรือธำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมเดิม จึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพตามยุคสมัย (สร้อยน้ำค้าง มงคล. 2552 : 23)

2. ประเภทของวัฒนธรรม

นักสังคมวิทยาหลายคนได้แบ่งประเภทของวัฒนธรรมออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้ คือ วัฒนธรรมทางวัตถุ (Material culture) และ วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ (Non-material culture)

1. วัฒนธรรมที่เป็นวัตถุธรรม (Material culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์ในรูปแบบที่สามารถนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกสบายต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน อันได้แก่ เครื่องมือเครื่องใช้สอย อาคารก่อสร้าง ที่อยู่อาศัย เครื่องแต่งกาย เครื่องยนต์กลไก งานจิตรกรรม เครื่องมือสมองกล เป็นต้น

2. วัฒนธรรมที่ไม่เป็นวัตถุธรรม (Nonmaterial culture) เป็นวัฒนธรรมที่ไม่มีรูปร่างเป็นตัวตน เป็นนามธรรมอันประกอบด้วย บรรทัดฐาน สถาบัน ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ ที่ผสมผสานอยู่ในวิถีชีวิตของมนุษย์โดยมีรายละเอียดดังนี้ (จันทรังค์ อดิวัฒนสิทธิ์ และคนอื่น ๆ. 2547 : 20)

วัฒนธรรมทางวัตถุ	วัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ
บ้าน รถยนต์ เสื้อผ้า เครื่องจักรกล ตู้เย็น พัดลม โต๊ะ เก้าอี้ วิทยุ เป็นต้น	สถาบันสังคม : ครอบครัว เศรษฐกิจ การศึกษา การเมือง การปกครอง ศาสนา สุขภาพอนามัย เป็นต้น
	วัฒนธรรมประเภทการควบคุมทางสังคม : ศาสนา ความเชื่อ ค่านิยม อุดมการณ์ ประเพณี กฎหมาย
	ศิลปะ : จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม หัตถกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี การละคร
	ภาษา : ภาษาพูด ภาษาเขียน กิริยา ท่าทาง
	พิธีกรรม

ภาพที่ 2.1 แสดงการแบ่งประเภทวัฒนธรรมตาม

ที่มา : งามพิศ สัตย์สงวน. 2543 : 55, อ้างถึงใน สร้อยน้ำค้าง มงคล 2552: 26

พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 ได้แบ่งวัฒนธรรมออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (จันทรังค์ ธนสงวนวงศ์. 2553 : Online)

1. คติธรรม (Moral Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เป็นหลักการดำเนินชีวิต หลักคุณธรรมต่างๆ ที่นำมาปฏิบัติในสังคมและส่วนใหญ่เป็นเรื่องของจิตใจ โดยเน้นทางคุณธรรม-ศีลธรรม

เพราะถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นของชีวิตมนุษย์ทุกคน ถ้าหากขาดวัฒนธรรมทางด้านศีลธรรมแล้วจะทำให้เป็นมนุษย์ที่ไม่สมบูรณ์ อยู่ในสังคมด้วยความยากลำบาก เข้ากับคนอื่นได้ยาก เพราะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด ความเสียสละ ความรักใคร่ สามัคคีในกลุ่ม มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเอง ทั้งครอบครัวและส่วนรวม ตรงเวลา รู้จักใช้สติปัญญาในทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่ใช่ทำอะไรในประเภทความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด

2. เนติธรรม (Legal Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เป็นกฎเกณฑ์ทางสังคม นำมาใช้ในการจัดระเบียบของสังคมหรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกัน กับกฎหมาย ถ้าหากประชาชน ในสังคมทุกคนต่างยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณี มีคุณธรรม และศีลธรรม กฎหมายนั้นก็คงไม่จำเป็นต้องนำมาปกครองสังคม แต่เพราะมนุษย์มีความรู้ความฉลาดมากขึ้น จึงมีการหลีกเลี่ยงกฎหมายของตนเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีทั้งกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณี เพื่อควบคุมและปิดช่องว่างของกฎหมายและอย่างไรให้ประชาชนในสังคมไม่ทำผิด หรือทำความผิดน้อยลง

3. วัตถุธรรม (Material Culture) เป็นวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น เกี่ยวกับการกินที่อยู่ดี มีเครื่องนุ่งห่ม บ้านเรือน ยารักษาโรค โบราณสถาน ศิลปวัตถุ สิ่งของที่เป็นสาธารณสมบัติ เพื่อการประกอบอาชีพ เป็นการเพิ่มพูนรายได้ ยกฐานะความเป็นอยู่ของตนเองให้สูงขึ้น

4. สหธรรม (Social Culture) เป็นวัฒนธรรมทางสังคม การติดต่อสัมพันธ์ มารยาทและการสมาคมการรู้จักกาลเทศะ ซึ่งรวมถึงคุณธรรมต่างๆ ที่ทำให้มนุษย์เรายู่ร่วมกันอย่างผาสุก ถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน เช่น มารยาทในการรับแขก มารยาทในการรับประทานอาหาร การไปงานมงคลทุกชนิด การไปงานศพ การเดินทางด้วยยานพาหนะที่แตกต่าง การได้ตอบจดหมาย การทำให้คนเป็นผู้รู้จักกาลเทศะ และรู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ด้วยปฏิภาณไหวพริบ ความสามารถของตนเอง ฯลฯ

3. ลักษณะของวัฒนธรรม

การแบ่งดังที่กล่าวมาว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงขึ้นเพื่อให้วิถีชีวิตของมนุษย์ดำเนินไปได้ วัฒนธรรมย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเงื่อนไขและกาลเวลา แต่อย่างไรก็ตามก็จะต้องคงคุณลักษณะที่สะแดงความเป็นวัฒนธรรมไว้ ซึ่งลักษณะของวัฒนธรรมประกอบไปด้วย

1. องค์กรมคติ (Concepts) อันได้แก่สิ่งที่เป็นความเชื่อ เช่นในเรื่องศาสนาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แนวความคิด เช่นในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ความเข้าใจ ในเรื่องของโลกจักรวาลและมนุษย์ ความรู้สึก ความรู้ ปัญหาและทักษะต่าง ๆ

2. องค์กรพิธีการ (Usages) หมายถึง พิธีกรรม ประเพณี การปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีความหมายและวัตถุประสงค์แน่นอน เช่น พิธีแต่งงาน พิธีเผาศพ พิธีวางศิลาฤกษ์ พิธีขึ้นบ้านใหม่ พิธีโกนจุก เป็นต้น อันเป็นรูปพิธีกรรมต่าง ๆ ในวัฏจักรชีวิต

3. องค์กร (Organization) หมายถึง ระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์เพื่อบรรลุสู่ความสำเร็จในวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นจึงต้องมีวัตถุประสงค์อย่างเด่นชัด มีกฎระเบียบในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เช่น สมาคม สโมสร องค์กรธุรกิจ พรรคการเมือง เป็นต้น

4. องค์กรวัตถุ (Objects) ซึ่งรวมทั้งที่มีรูปร่างเป็นตัวตนหรือสัสด่วนที่แน่นอนอันเป็นผลผลิตของการกระทำของคนในสังคม เช่น เครื่องมือเครื่องใช้ในการผลิตทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม แบบอาคารสถานที่ เครื่องกาย คนตรีและนาฏศิลป์ไทย เป็นต้น และองค์กรวัตถุที่ไม่มีรูปร่างหรือสัสด่วนแน่นอน เช่น ภาษา สัญลักษณ์ ตัวเลขที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารประเภทของวัฒนธรรม (จางงัก อติวัฒนธรรมและคนอื่น ๆ. 2547 : 16)

การกำหนดองค์ประกอบของวัฒนธรรมตามแนวคิดดังกล่าวก็สอดคล้องกับการกำหนดลักษณะของวัฒนธรรมตามแนวคิดของ จามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 27-30) ได้แก่

1. วัฒนธรรม คือ สิ่งที่ต้องเรียนรู้ เพราะวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มียู่แล้วก่อนเกิด มนุษย์เริ่มเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ เริ่มตั้งแต่เกิดไปเรื่อย ๆ จนวันตาย เราเกิดมาในวัฒนธรรมใดก็จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในวัฒนธรรมนั้น และวัฒนธรรมของสังคมต่างๆ แตกต่างกัน

2. วัฒนธรรมคือแบบแผนพฤติกรรม โดยพฤติกรรมการเรียนรู้ของปัจเจกชนมีแบบแผน หรือมีความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ การกระทำเหล่านั้นไม่ได้อยู่ในที่ว่างเปล่า แต่ตรงกันข้ามการกระทำแต่ละอย่างจะมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน จนเกิดเป็นแบบแผนขึ้น

3. วัฒนธรรมคือผลที่เกิดจากการเรียนรู้ เพราะความคิดที่มาจากมนุษย์เป็นผลจากการเรียนรู้จากมนุษย์คนอื่น ๆ ลักษณะต่าง ๆ และความสามารถของมนุษย์ ได้มาจากพฤติกรรมที่ผ่านมาในอดีตของมนุษย์และเปลี่ยนแปลงไปตามประสบการณ์ของมนุษย์ ผลที่เกิดจากการเรียนรู้นั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ วัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ

4. วัฒนธรรมคือสิ่งที่สมาชิกในสังคมมีอยู่ร่วมกัน เพราะว่ามีสิ่งใดจะถูกพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นสมบัติของคนจำนวนมากในสังคมนั้น ถ้าแบบแผนทางวัฒนธรรมสำคัญ ๆ มีอยู่ร่วมกันโดยสมาชิกทั้งหมดของสังคมหรือชุมชน เรียกชุมชนหรือสังคมนั้นได้ว่าเป็นสังคมหรือชุมชนที่กลมกลืนกัน

สำหรับแนวคิดของชาวเวียดนามให้มุมมองวัฒนธรรมดังนี้ (Nguyen Thi Thuy Chau. 2549 : 11)

1. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์ได้มาจากการเรียนรู้ โดยถ่ายทอดจากการกระทำทางสังคม ระหว่างบุคคล ตัวการสำคัญคือภาษาเป็นสื่อกลางถ่ายทอด (ทั้งภาษาพูดและลายลักษณ์อักษร)

2. วัฒนธรรมเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิต แต่ละสังคมมีวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน

3. วัฒนธรรมมีลักษณะเป็นอภินิหารย์ กล่าวคือ สิ่งที่เป็นปรากฏการณ์อย่างเดียวกันได้ในแง่ของกายภาพหรือชีวภาพนั้น แต่อาจเป็นปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันออกไปในแง่ของวัฒนธรรม (ของสิ่งหนึ่งอาจมีความหมายหรือเอามาใช้แตกต่างกันออกไปในแต่ละสังคม ทั้ง ๆ ที่คือสิ่งเดียวกันนั่นเอง)

4. วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ เพราะการคิดค้นสิ่งต่างๆ หรือปรับปรุงของเดิมให้ดีขึ้นของมนุษย์มีตลอดเวลา ทำให้วัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

5. วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคม วัฒนธรรมของแต่ละสังคมต้องมีการสะสมและถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยไม่ติดขัดหรือชะงักนานเกินไปจนสิ้นสุดลงหรือสูญหายไป

จากแนวความหมายประเภท ลักษณะ และแนวคิดของวัฒนธรรมตามที่ได้รวบรวมมา ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของวัฒนธรรมว่าเป็นสิ่งต่างๆ ในการดำรงชีวิตของกลุ่มที่ได้สร้างขึ้น และสืบทอดกันมาหลายอายุคนและมีคุณค่าที่ต้องรักษาไว้ใน การดำรงชีวิตของตนเองและสังคม โดยวัฒนธรรมนั้นสามารถสืบทอดและแสดงออกได้ทางวัตถุและไม่ใช่วัตถุ ดังนั้นการศึกษาวิถีชีวิตทางด้านวัฒนธรรมชาวไทย ชอง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยจึงกำหนดประเด็นการศึกษาออกเป็นประเด็นใหญ่ๆ ดังนี้

1. การแต่งกาย
2. ที่อยู่อาศัย
3. ประเพณี
4. ภาษา
5. อาหาร

แนวคิดเกี่ยวกับสังคม

ในวิถีการดำรงชีวิตของชาวไทย ชอง บ้านไผ่หูช้าง การที่อยู่ด้วยกันเป็นสังคม และรักกัน เป็นญาติพี่น้องเป็นลักษณะหนึ่งในการดำรงชีวิต ดังนั้นการจะศึกษาวิถีชีวิตของชาวไทย ชองบ้านไผ่หูช้าง ผู้วิจัยจึงต้องเข้าใจถึงพื้นฐานเกี่ยวกับสังคม โดยละเอียดในเรื่องต่อไปนี้คือ ความหมายของสังคม องค์ประกอบของสังคม โครงสร้างสังคม และประเภทของสังคม

1. ความหมายของสังคม

คำว่า “สังคม” (Society) ในภาษาบาลี แยกออกเป็น 2 คำ คือ “สัง” กับ “คม” สัง แปลว่า “ด้วยกัน ร่วมกัน” ส่วนคำว่า “คม” แปลว่า “ไป” ดำเนินไป” เมื่อนำคำสองคำมารวมกันจึงมีรูปเป็น “สังคม” แปลว่า “ไปด้วยกัน ไปพร้อมกัน” (งานวิจัย อติวัฒน์สิทธิ์. 2545 : 59, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณาจารย์. 2551 : 15)

สังคม คือ “คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน” (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2524 : 317, อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณาจารย์. 2551: 16)

สังคม หมายถึง การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มของมนุษย์ ภายในอาณาบริเวณที่แน่นอน ในระยะเวลายาวนานพอสมควรจนเกิดระเบียบแบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างกันขึ้น มีความผูกพันพึ่งพาอาศัยกัน และมีวิถีชีวิตร่วมกัน (สนธยา พลศรี. 2545 : 41)

สังคมคือการที่มนุษย์รวมกันอยู่เป็นหมู่คณะ มีทั้งชายและหญิง ตั้งภูมิลำเนาอยู่ ณ แล่งใด แล่งหนึ่ง เป็นระยะเวลาอันพอสมควร สามารถเรียนรู้และปรับปรุงตนเองให้เข้ากันได้ มีความสนใจร่วมกัน มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและคิดว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของส่วนรวมนั้น โดย เสฐียรโกเศศ (สุมาลี หวังพุดิ. 2546 : 40)

ใน Dictionary of Modern Sociology ให้นิยามของสังคมไว้ 2 ประการ (1) สังคม หมายถึง คนโดยทั่วไปที่ถือได้ว่าเป็นกลุ่ม ๆ หนึ่ง และมีความหมายรวมถึงความสัมพันธ์ทางสังคมทุกอย่างของบุคคลและกลุ่มย่อยภายในกลุ่มใหญ่ขึ้น (2) สังคมหมายถึงคนจำนวนหนึ่งที่เป็นกลุ่มอิสระจากกลุ่มอื่น (Relatively Independent) และสามารถดำรงอยู่สืบเนื่องยาวนาน ได้ด้วยตนเอง (Self-Perpetuating) โดยที่มีที่มั่นเป็นเขตถิ่นฐานของตน มีสมาชิกประกอบด้วยคนทุกเพศ ทุกวัย และมีแบบแผนการดำรงชีวิตหรือวัฒนธรรมที่เป็นแบบอย่างเฉพาะของตนเองไม่มากนักน้อย (Hoult. 1969 อ้างถึงในงานวิจัย อติวัฒน์สิทธิ์ และคนอื่น ๆ. 2547 : 29)

เสฐียร โกเศศ ได้กล่าวว่า สังคม (Society) หมายถึง มนุษย์ที่รวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นคณะ มีทั้งหญิงและชายตั้งภูมิลำเนาเป็นหลักแหล่ง ณ ที่ใดที่หนึ่งเป็นประจำ เป็นเวลานานพอสมควรที่จะเรียนรู้และปรับปรุงตนเองแต่ละคนได้ และประกอบการงานเข้ากันได้ดี มีความสนใจร่วมกันในสิ่งที่เป็นมูลฐานแห่งชีวิต มีการครองชีพและความปลอดภัยทางร่างกาย (บรรเทิง พาพิจิตร. 2547 : 4-5)

จากความหมายดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า สังคมคือการที่ประชากรกลุ่มหนึ่งอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณหนึ่ง โดยมีความสัมพันธ์และการกระทำระหว่างกันต่อกัน มีประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อเหมือนกัน

2. องค์ประกอบของสังคม

นักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ได้แบ่ง องค์ประกอบของสังคมว่าประกอบด้วย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณาจารย์. 2551 : 19)

1. การมีอาณาบริเวณที่แน่นอน (Territory)
2. การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม (Group Living)
3. การรู้ว่าใครเป็นพวกของตนหรือไม่ (Discrimination)
4. การมีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กัน (Relation and Interaction)
5. การมีการแบ่งหน้าที่ทำงานอย่างเป็นกิจจะลักษณะ (Division of labor)
6. มีบรรทัดฐานคล้ายคลึงกัน (Social Norms)

ในขณะที่ยังมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. 2553 :

Online.)

1. คน (Population)
2. กลุ่มคน (Groups)
3. ความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ (Relationship and interaction)
4. อาณาเขต (Border)
5. การจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization)

และชนิดา รักษ์พลเมือง (2547 : 57, อ้างถึงใน บรรเทิง พาพิจิตร. 2547: 5) สรุป

องค์ประกอบของสังคม มนุษย์ว่าประกอบด้วย

1. อาณาเขต
2. การจัดระเบียบสังคม
3. ความมีผลประโยชน์ร่วมกัน (ชนิดา รักษ์พลเมือง. 2547 : 57, อ้างถึงใน บรรเทิง พาพิจิตร. 2547: 5)

2547: 5)

จากที่ดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของสังคมได้แก่ คนในสังคมที่ร่วมกัน พื้นที่หรืออาณาเขตเพื่อการดำรงชีวิตและการมีระเบียบสังคม

3. โครงสร้างทางสังคม

“มนุษย์เป็นสัตว์สังคม” มีการรวมตัวอยู่เป็นสังคม เพื่อให้สังคมดำรงอยู่ได้ เจริญก้าวหน้า จำเป็นต้องมีหลักคำจูนหรือมีโครงสร้าง ถ้าได้โครงสร้างที่แข็งแกร่งก็จะช่วยให้สังคม นั้นเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ประชาชนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น แต่ประเด็นที่สำคัญ “ชีวิตของ

มนุษย์ในสังคมจะไม่สามารถเกิดขึ้นในทางที่ดีได้ ถ้าหากในสังคมนั้นปราศจากความยุติธรรม” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คณาจารย์. 2551 : 22)

โครงสร้างทางสังคม มาจากคำในภาษาอังกฤษว่า Social Structure หรือ Social Constructs หมายถึง องค์กร สถาบัน สัญญา กฎหมาย แม้อันแนวความคิดซึ่งกลายเป็นจริงขึ้นมา นับเป็นพันธะที่ผูกมัดผู้คน จนเป็นพลังให้กับชุมชนซึ่งต้องปฏิบัติตาม หากไม่ก็สะกดให้แต่ละคนทำตามโครงสร้างนั้น ๆ โดยที่โครงสร้างทางสังคมดังกล่าวมีอำนาจเหนือความคิดและการกระทำ ตลอดจนอุปนิสัยของเราเสียอีกด้วย ดังเรามองเห็นไปว่า ถ้าจะทำอะไรนอกเหนือไปจากนั้นออกจะผิดเอาเลย หากไม่ก็เห็นไปว่าเป็นไปไม่ได้ที่จะทำอะไรนอกเหนือไปกว่าที่สังคมกำหนด หรือถ้าจะทำอะไรแปลก ๆ ออกไป นับว่าผิดธรรมชาติเสียอีกด้วย จนโครงสร้างทางสังคมกลายเป็นโลกแห่งความจริง ยิ่งกว่าปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เรารับได้ทางอายตนะ จนกลายเป็นว่า ไม่ว่าเราจะทำอะไร หรือคิดว่าจะทำอะไร ในวิถีชีวิตของเรา ล้วนขึ้นอยู่กับค่านิยมหรือคุณค่าทางสังคมซึ่งมีโครงสร้างเป็นปัจจัยหลัก (สุลัดถ์ ศิวรักษ์. 2553. Online)

สังคมมนุษย์มีโครงสร้างของสังคมประกอบด้วย

1. องค์กรสังคม (Social Organization) ได้แก่ กลุ่มคนประเภทต่าง ๆ ที่มีสถานภาพและบทบาทแตกต่างกัน
2. สถาบันทางสังคม (Social Institution) ได้แก่ องค์กรประกอบของวัฒนธรรมในการอยู่รวมกัน เช่น กฎระเบียบของสังคม เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติตาม
3. วัฒนธรรม (Culture) ได้แก่ แบบแผนขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตซึ่งแต่ละสถาบันสังคมอาจจะไม่เหมือนกัน ซึ่งปัจจุบันอาจเรียกว่า “กฎกระทรวงข้อบังคับหรือระเบียบ เป็นต้น” (สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2551 : 23)

ดังนั้น สรุปได้ว่า โครงสร้างของสังคม เกิดจากที่คนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ภายใต้จารีตประเพณี และวิถีชีวิตเดียวกัน เพื่อสร้างบรรทัดฐานที่ดำรงภายในกลุ่มซึ่งเรียกว่า “วัฒนธรรม” บุคคลกับวัฒนธรรมจึงเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างทางสังคม

4. ประเภทของสังคม

นักสังคมวิทยาแบ่งประเภทของสังคมไว้ดังนี้ คือ

รานี ศิลปชัย (2553 : Online) ได้แบ่งประเภทของสังคมไว้สองลักษณะดังนี้:

1. การจำแนกประเภทของสังคมตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกหรือนิสัยใจคอของคนในสังคม สามารถแยกประเภทออกได้ ดังนี้

1.1 สังคมแบบปฐมภูมิ (Gemeinschaft) เป็นสังคมที่สมาชิกมีความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ทำการเกษตรล่าสัตว์ จับปลา มักอยู่รวมกันเป็นหมู่บ้านสมาชิกรู้จักกันอย่างทั่วถึงและมีความสัมพันธ์กันแบบพี่น้อง

1.2 สังคมแบบทุติยภูมิ (Gesellschaft) เป็นสังคมแบบชาวเมืองคือสมาชิกในสังคมจะติดต่อสัมพันธ์กันแบบผิวเผินตามตำแหน่งหน้าที่การงาน

2. การจำแนกประเภทของสังคมตามลักษณะการดำรงชีพหรือการทำมาหากิน สามารถแยกประเภทออกได้ ดังนี้

2.1 สังคมล่าสัตว์และเก็บพืชผัก (Hunting and gathering Society) เป็นสังคมที่เก่าแก่ที่สุด เป็นสังคมที่มีประชากรจำนวนน้อยมีชีวิตขึ้นอยู่กับฝูงสัตว์เลี้ยงและเก็บผัก มีการแบ่งงานกันทำตามเพศและวัย ทุกคนต้องช่วยกันหาอาหารและเมื่อได้อาหารมาแล้วต้องมีการแบ่งปันอาหารให้ทั่วกันทุกคน

2.2 สังคมกสิกรรมพืชสวน (Horticultural Society) เป็นสังคมที่มีผลการดำรงชีพอยู่ด้วยการเพาะปลูกแบบดั้งเดิม ควบคู่ไปกับการล่าสัตว์และเก็บพืชผัก ใช้เพียงเครื่องมือง่าย

2.3 สังคมเกษตรกรรม (Agrarian Society) เป็นสังคมมีการคิดค้นค้นไถขึ้นมาใช้มีการนำเอาพลังงานจากสัตว์เลี้ยงมาใช้ในการเกษตร มีการอยู่รวมกันเป็นเมืองมีการครอบครองที่ดิน สังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกันมีการแบ่งชนชั้นในสังคม

2.4 สังคมอุตสาหกรรม (Industrial Society) เป็นผลมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม มีการคิดค้นเครื่องจักร เครื่องยนต์ และเสาะหาพลังงานต่าง ๆ มาใช้ในการผลิตแทนแรงงานคนและสัตว์ การผลิตกระทำในโรงงานที่มีขนาดใหญ่มีการแบ่งงานกันทำตามความสามารถเฉพาะด้านไม่จำกัดเฉพาะเพศใด (รานี ศิลปชัย. 2553 : Online)

ในขณะที่ คณะอาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2551. 20-21) ได้แบ่งประเภทของสังคมมนุษย์โดยจำแนกตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ กับการแบ่งตามวิวัฒนาการของอาชีพ

1. การจำแนกตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ

1.1 สังคมที่มีระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม (Traditional Society) เป็นสังคมดั้งเดิมที่มนุษย์ผูกพันอยู่กับจารีตประเพณีเป็นอย่างมาก ผลผลิตจึงมีน้อย ครอบครัวเป็นหน่วยสำคัญที่สุด

1.2 สังคมเตรียมการพัฒนา (Precondition for Take off) เป็นระยะที่สังคมได้มีการติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอกมากขึ้น สถาบันทางสังคมเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างชัดเจน มีการขยายตัวเพื่อเพิ่มคุณภาพการผลิต

1.3 สังคมเข้าสู่กระบวนการพัฒนา (Take – off Stage) เป็นระยะที่สังคมมีการตื่นตัวด้านการเกษตร อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การศึกษา โดยภาคอุตสาหกรรมได้รับความสนใจมากเป็นพิเศษ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

1.4 สังคมทะยานเข้าสู่ภาวะของความอุดมสมบูรณ์ (Drive to Maturity stage) เป็นผลจากสังคมที่ขยายตัวขึ้น ทำให้ความเป็นอยู่ของสมาชิกในสังคมมีความสะดวกสบายมากขึ้น มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 สังคมอุดมสมบูรณ์ (Stage of High Mass Consumption) เป็นสังคมที่สมาชิกในสังคมมีมาตรฐานการครองชีพสูงมาก มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคุณภาพสูงคอยอำนวยความสะดวกวิถีชีวิตส่วนใหญ่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างมาก ประชาชนจะมีความรู้สึกมั่นคง

2. การจำแนกตามวิวัฒนาการของอาชีพ แบ่งออกเป็น ๕ ประเภทได้แก่

2.1 สังคมล่าสัตว์และเก็บพืชผัก (Hunting and gathering Society)

2.2 สังคมเลี้ยงสัตว์เพื่อการยังชีพ (Pastoral Society)

2.3 สังคมกสิกรรมพืชสวน (Horticultural Society)

2.4 สังคมเกษตรกรรม (Agricultural Society)

2.5 สังคมอุตสาหกรรม (Industrial Society)

สรุปได้ว่า สังคมสามารถจำแนกได้ตามลักษณะความสัมพันธ์ของสมาชิกตามลักษณะการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพและตามลักษณะขั้นความเจริญทางเศรษฐกิจ

จากความรู้เกี่ยวกับสังคมที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิถีชีวิตชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ทางด้านสังคมโดยกำหนดประเด็นต่อไปนี้

1. แบบดำรงชีวิตทางสังคม

2. ระบบความสัมพันธ์ของครอบครัวและเครือญาติ

3. กิจกรรมทางสังคมที่ดำรงอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจ

ในการศึกษาเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยมุ่งเน้นศึกษาวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น จึงควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจในเรื่องต่อไปนี้คือ ความหมาย ความสำคัญ กิจกรรม ระบบเศรษฐกิจและเศรษฐกิจชุมชน

1. ความหมายของเศรษฐกิจ

“เศรษฐกิจ (Economic) มาจากคำภาษากรีกว่า Oizos ซึ่งหมายถึงบ้าน (House) กับ Hemicin หมายถึงการจัดการ (to Manage) ดังนั้นคำว่าเศรษฐกิจ หมายถึง การจัดการเกี่ยวกับครอบครัว หรือหมายถึง การดำเนินกิจกรรมเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์” (นิภา มานะการ และอุไร สมประชา. 2539 : 2)

ราชบัณฑิตยสถาน ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจไว้ว่า “เศรษฐกิจ น. การผลิต การจำหน่าย จ่ายแจก และการบริโภค ใช้สอยสิ่งต่าง ๆ ของชุมชน” (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2525-2539: 786, อ้างถึงใน สุมาลี หวังพุดิ. 2546 : 35)

นิยพรรณ ได้ให้ความหมายเศรษฐกิจว่าเป็น ระบบการเลือกปฏิบัติอย่างมีเหตุผลที่สุด โดยการกำหนดจากระบบสังคมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเพื่อความอยู่รอดของสมาชิกทุกคนในสังคม (นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. 2536 : 5)

เศรษฐกิจหมายถึง กิจกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวกับการผลิต การบริโภค และการจำหน่าย จ่ายแจก (สุมาลี หวังพุดิ. 2546 : 35)

จากความหมายดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า เศรษฐกิจ (Economy) หมายถึง การกระทำใด ๆ อันก่อให้เกิด การผลิต การจำหน่ายและการบริโภค และเป็นขบวนการจัดการจัดทำกิจกรรมเพื่อหารายได้ใน การดำรงชีวิต

2. ความสำคัญของเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวันของมนุษย์เพราะความต้องการพื้นฐานอันดับแรกคืออาหารและนี่เป็นที่มาของขบวนการทางเศรษฐกิจทุก ๆ อย่างในสังคม (นิยพรรณ (ผลวัฒน์) วรรณศิริ. 2536 : 5)

เศรษฐกิจมีความสำคัญทั้งระดับบุคคลและสังคม ทั้งในเรื่องการส่งเสริม การสร้างงาน การสร้างรายได้ การให้บริการ และสิ่งอำนวยความสะดวก ตลอดจนการสร้าง ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (สุมาลี หวังพุดิ. 2546 : 35)

อภิรักษ์ จันตะนี และทับทิม วงศ์ประยูร ได้กล่าวถึงความสำคัญของเศรษฐกิจว่า

ความสำคัญในการจัดหาสินค้าและบริการ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของสังคม ทั้งความต้องการปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ

1. ความสำคัญในการผลิตสินค้าและบริการ ทั้งนี้เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพตรงกับความต้องการ ตลอดจนวางแผนการใช้ปัจจัยการผลิตให้เหมาะสม

2. ความสำคัญในการส่งเสริมการผลิต โดยการพัฒนาเทคนิคการผลิต การผลิตสินค้าและบริการใหม่ ๆ ด้วยวิธีการที่เจริญก้าวหน้า

3. ความสำคัญในการแจกจ่ายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ทำให้เกิดระบบการจ่ายแจกตรงตามความต้องการ อำนวยความสะดวก และเกิดความเป็นธรรมแก่ผู้บริโภค

4. ความสำคัญในการกระจายรายได้ไปยังส่วนต่าง ๆ ของสังคม ข้อมูลทางเศรษฐกิจเป็นประโยชน์ในการกระจายรายได้ การสร้างงาน การลดค่าครองชีพ ทั้งนี้เพื่อความสงบสุขของสังคม (อภิวัฒน์ จันตะนี และทับทิม วงศ์ประยูร. 2536 : 19-20, อ้างถึงใน สุมาลี หวังพุดิ. 2546 : 36)

จากการศึกษา ความสำคัญของเศรษฐกิจดังกล่าว สรุปได้ว่า เศรษฐกิจมีความสำคัญมากต่อวิถีชีวิตของคนในสังคม เพราะเป็นการตอบสนองความต้องการเพื่อความอยู่รอดของมนุษย์

3. กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ

กิจกรรมด้านเศรษฐกิจสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประการใหญ่ คือ 1) การผลิต (Production) สินค้าและบริการ 2) การจำหน่ายแจกจ่ายหรือการวิภาค (Distribution) 3) รายได้และการบริโภค (Consumption) ในแต่ละประการนี้ก็จะมีความหมายเฉพาะของแต่ละประการได้แก่

การผลิต คือ การสร้างหรือเพิ่มอรรถประโยชน์ (Utility) ของสินค้าและบริการ (Production is the creation of utility) การสร้างหรือเพิ่มอรรถประโยชน์จะทำได้โดย รูป เวลา สถานที่ การเป็นเจ้าของ และการให้บริการ และปัจจัยการผลิตได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ แรงงาน และผู้ประกอบการผลิต

การจำหน่ายแจกจ่ายรายได้ หมายถึง การแบ่งสรรรายได้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมในการผลิต ซึ่งได้แก่เจ้าของปัจจัยการผลิตทั้ง 4 โดยเจ้าของที่ดินได้รับค่าเช่า เจ้าของโรงงานได้รับค่าจ้าง เจ้าของทุนได้รับดอกเบี้ย ผู้ประกอบการได้รับกำไร

การบริโภค หมายถึง การกิน การใช้ การครอบครองสินค้าและบริการ เพื่อบำบัดความต้องการ นอกจากนี้ยังหมายถึงการฟัง การดู เช่น การฟังดนตรี การฟังเพลงจากวิทยุ การดูโทรทัศน์ การดูภาพยนตร์ เป็นต้น (วันทนิย์ ภูมิภักทราคม และคนอื่นๆ. 2540 : 12-14)

นอกจากแนวคิดดังกล่าวยังมีแนวคิดที่แบ่งกิจกรรมทางเศรษฐกิจออกเป็นห้ากิจกรรม 1) การบริโภค 2) การผลิตและการลงทุน 3) การออม 4) การแลกเปลี่ยน และ 5) การกระจายรายได้ โดย 1) การบริโภคหมายถึง การใช้จ่ายของครัวเรือนเพื่อซื้อสินค้าและบริการมาสนองความต้องการ และทำให้เกิดความพอใจจากการบริโภค 2) การผลิต หมายถึง การซื้อปัจจัยการผลิตมาผลิตสินค้าเพื่อขาย 3) การลงทุน คือ การซื้อสินค้าและบริการที่ไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ในการบริโภคแต่นำมาผลิตสินค้าและบริการอื่นๆเพื่อขาย การออม เท่ากับ รายได้ - การบริโภค 4) การแลกเปลี่ยนคือ

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค โดยที่ผู้ผลิตเสนอขายสินค้าที่ระดับราคาต่าง ๆ ในขณะที่ผู้บริโภคเสนอซื้อสินค้าและบริการที่ระดับราคาต่างๆ เมื่อราคาถูกใจทั้ง 2 ฝ่ายก็จะมีการแลกเปลี่ยนสินค้าในระบบ (ซูชีพ พิพัฒน์ศิริ และคนอื่นๆ. 2551 : 72-75) ส่วนการกระจายรายได้ (Income Distribution) หมายถึง การปันรายได้ให้กับผู้ผลิตสินค้าและบริการ รวมถึงเจ้าของปัจจัยการผลิตอย่างเป็นธรรม ได้แก่ ค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ย และกำไรของเจ้าของปัจจัยการผลิต (เศรษฐศาสตร์ทั่วไป. 2553 : Online)

4. เศรษฐกิจชุมชน

เศรษฐกิจชุมชน คือระบบการผลิต การแลกเปลี่ยน และการวิภาคของชุมชนที่มีความสอดคล้องกับชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจชุมชนเป็นระบบที่สมาชิกของชุมชนร่วมกันบริหารจัดการ โดยมุ่งให้บรรลุถึง ความพอเพียง ความเป็นธรรม และ ความสงบสุข ภายในชุมชน สหกรณ์ในบริบทของ เศรษฐกิจชุมชน จะเป็นสหกรณ์เอกประสงค์คือสหกรณ์ที่ดำเนินการเศรษฐกิจครบวงจร โดยทำการผลิตสินค้าและบริการเพื่อ ความพอเพียง ของชุมชนเท่าที่จะพึงกระทำได้ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน การใช้ระบบสหกรณ์สำหรับการดำเนิน “เศรษฐกิจชุมชน” จะเป็น “วิถีชุมชน” แบบใหม่ที่ก้าวหน้าและทันสมัย และสามารถยืนอยู่บนขาของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก วิถีชุมชน ดังกล่าวนี้นี้เป็นแนวทางการขจัดปัญหาความยากจนให้หมดสิ้นไปได้ที่มีประสิทธิภาพที่สุด (วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร์. 2546 : 189-193)

เศรษฐกิจไทยประกอบด้วยเศรษฐกิจสองระบบ คือระบบเศรษฐกิจชุมชนและเศรษฐกิจทุน โดยเศรษฐกิจชุมชนเป็นชีวิตการทำมาหากินของชาวไทยมากที่สุด รวมทั้งชาวไทย ช่าง บ้าน ไร่ ห้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยที่ลักษณะสำคัญของระบบเศรษฐกิจชุมชนคือครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยการผลิต เป้าหมายของการผลิตคือการดำรงอยู่การรักษาตัวให้รอดอยู่ของครอบครัวและชุมชน ให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้และผลิตซ้ำครอบครัวและชุมชนได้ การผลิตจึงมีลักษณะเพื่อบริโภคในครัวเรือน ผลิตเพื่อขายก็ได้แต่ก็เพื่อให้ได้เงินมาซื้อสินค้าให้ครอบครัวดำรงชีวิตอยู่ได้และเลี้ยงบุตร ได้มากกว่าที่จะคิดขยายการผลิตให้ใหญ่โต ให้มีกำไรสูงสุด ได้รัวรายครัวเรือนมีลักษณะเป็นผู้ผลิตเล็กอิสระขายสินค้าไม่ใช่ขายแรงงาน วิธีการผลิตหลักคือผู้ผลิตเล็กอิสระใช้แรงงานของสมาชิกของครอบครัวเพราะเป็นสิ่งที่ครอบครัวมีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ ระบบเศรษฐกิจครอบครัวและชุมชนเป็นระบบที่ฝังตัวอยู่ในพื้นที่สายญาติมิตรสังคมวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความอาทรต่อกันและกันแลกเปลี่ยนเพื่อความพอเพียงยิ่งขึ้น ไม่ใช่การแข่งขันและเอาใจเอาเปรียบ (ภมรรัตน์ สุธรรม. 2546 : 8-10)

จากความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจที่ผู้วิจัยได้กล่าวมานี้ ผู้วิจัยนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิถีชีวิตทางด้านเศรษฐกิจของชาวไทยโชน่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ในประเด็นดังต่อไปนี้คือ

1. สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจชุมชนบ้านไผ่หูช้าง
2. อาชีพกับวิถีการทำมาหากินของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง

แนวคิด เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม

แนวโน้มโดยทั่วไปสังคมจะอยู่ในสภาพที่จะเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และวัฒนธรรมก็เหมือนกับ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลต่อการดำรงชีวิตของกลุ่มคนโดยตรง

1. ความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social Change) หมายถึงความเปลี่ยนแปลงทางสังคมคือการที่ระบบสังคม กระบวนการ แบบอย่าง หรือ รูปแบบทางสังคม เช่น ขนบธรรมเนียม ประเพณี ระบบครอบครัว ระบบการปกครองได้เปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะในด้านใดก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางสังคมนี้อาจจะเป็นไปในทางก้าวหน้าหรือถดถอย เป็นไปอย่างถาวรหรือชั่วคราว โดยวางแผนให้เป็นไปหรือเป็นไปเอง และที่เป็นประโยชน์หรือให้โทษก็ได้ทั้งสิ้น ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (Cultural Change) คือ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวัฒนธรรมของประชาชาติหนึ่ง ๆ ทั้งวัฒนธรรมทางวัตถุและวัฒนธรรมที่ไม่ใช่วัตถุ แต่อัตราการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม 2 ประเภทนี้ เป็นไปไม่เท่ากัน โดยทั่วไปวัฒนธรรมที่มีใช่วัตถุเปลี่ยนแปลงช้ากว่า นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติหรือมีการวางแผนก็ได้ (พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยาฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2524 : 337, อ้างถึงใน สร้อยน้ำค้าง มงคล. 2552 : 29)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม หมายถึง การเปลี่ยนในระเบียบแบบแผนธรรมเนียม ประเพณีหรือแนวกำหนดพฤติกรรมมากกว่าอย่างอื่น ส่วนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นหมายถึง การเปลี่ยนที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของคนในสังคม (สนิท สมักรการ. 2525: 2)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมคือการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวบ้าน (folkways) หรือจารีต (mores) กฎหมาย ศาสนา สิ่งประดิษฐ์ และวัตถุอื่นๆ ในวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่านิยม ที่เน้นหนักคือ ความเชื่อ ความรับรู้ ความเข้าใจ ๆ และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมหรือสถาบันสังคม (ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์. 2521 : 14 - 17)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2546 : 5 - 6) ได้สรุปถึง การเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมหรือโครงสร้างทางสังคมที่สามารถแยกออกเป็นสองส่วนใหญ่คือ องค์การทางสังคม (Social organization) และสถาบันทางสังคม (Social institution) การเปลี่ยนแปลงทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันแต่แตกต่างกันคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Social change) เป็น การเปลี่ยนแปลงองค์การทางสังคม (Social organization) ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในเรื่อง

1. ขนาดขององค์การสังคม (Size) คือใหญ่หรือเล็ก
2. ประเภทขององค์การสังคม (Kind) เช่น จากกลุ่มเพื่อนไปเป็นครอบครัว จากครอบครัวเป็นชุมชน เป็นต้น
3. ลักษณะขององค์การสังคม (Characteristics) เช่น จากยึดเหนี่ยวกันหลวม ๆ เป็นยึดเหนี่ยวกันเหนียวแน่น จากแบ่งแยกมาเป็นสมัครสมานสามัคคี

4. สถานภาพและบทบาท (Status - role) เช่น เคยสถานภาพสูงมาเป็นต่ำจากเคยต่ำมาเป็นสูง จากเคยเป็นเพื่อนกันมาเป็นสามัคคีกัน บทบาทเปลี่ยนไปด้วย

ในขณะที่การเปลี่ยนในด้านวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงในเรื่อง

1. ความคิด (Idea) ได้แก่ ความเชื่อ ความรู้ ค่านิยม อุดมการณ์
2. การกระทำ (Behavior) ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกเป็น วิถีประชา (Folkways) จารีตประเพณี (Mores) และกฎหมาย

3. วัตถุ (Material) ได้แก่ ส่วนที่เป็นวัตถุของวัฒนธรรม เช่น บ้านเรือน เครื่องใช้ เครื่องมือ เครื่องประดับ

ขณะที่ บุญเดิม พันรอบ (2528 : 218) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมว่า หมายถึงการที่วิถีประชากรเกิดการเปลี่ยนแปลงจารีต กฎหมาย ความเชื่อหรือศาสนา สิ่งประดิษฐ์ และวัตถุอื่นที่ประชาชนใช้ดำรงชีวิตอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่านิยม ความเชื่อ ความรับรู้และความเข้าใจ ซึ่งเป็นทัศนคติภายในของมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมทั้งสิ้น และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นการการเปลี่ยนแปลงรูปแบบสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงขบวนการทุกอย่างของสังคม อาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่ก้าวหน้าหรือเป็นลักษณะถอยหลังเข้าครอง (Devolution) ก็ได้ หรืออาจจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะถาวรหรือชั่วคราว ทั้งนี้จะต้องเป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียว หลายทิศทางและในที่สุดอาจจะเป็นผลดีหรือเป็นผลเสียก็ได้ พร้อมกันนั้น บุญเดิม พันรอบ (2528: 218) ยังกล่าวถึงความหมายของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ในทัศนะของคิงส์เลย์ เดวิสว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใน

ระบบสังคมเป็นขบวนการสังคม นั้นหมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบสังคมเป็น ขบวนการสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้าน โครงสร้างทางสังคมกับหน้าที่ของสังคม

จากแนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุป ได้ว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมสังคม (Social Behavior) หรือ การกระทำทางสังคม (Social Action) ภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relations) นอกจากนี้ยังประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา ประชากร เทคโนโลยีและ การเปลี่ยนแปลงนี้จะแสดงออกในความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐานของชุมชนนั้น

2. สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ที่นักสังคมวิทยามานุษยวิทยามองสังคมเป็นระบบกระทำการ (System of Action) การ เปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบสังคมหนึ่ง ๆ ก็ย่อมจะสามารถพิจารณาสาเหตุออกได้เป็น 2 ประการใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้ (วิเชียร รักการ. 2553 : Online)

1. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุขึ้นมาจากภายในของระบบสังคมนั้นคือการเปลี่ยนแปลง ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานของระบบเองไม่มีพลังภายนอกเข้ามาบีบบังคับ และตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนี้ยังแบ่งออกได้เป็น 2 ประการคือ

1.1 การประดิษฐ์คิดค้น (Invention)

1.2 การอบรมสั่งสอนสมาชิกใหม่ของสังคมได้อย่างไม่ครบถ้วน (Imperfect Socialization)

2. การเปลี่ยนแปลงที่มีสาเหตุมาจากภายนอกระบบสังคมโดยสาเหตุจากภายนอกระบบ สังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการติดต่อกันอันเป็นกระบวนการที่มีทั้งการให้และการรับ ทั้งนี้เพราะว่าตามปกติจะมีการปะทะสังสรรค์กันระหว่างวัฒนธรรมของแต่ละสังคมที่เข้ามา ติดต่อกัน การเปลี่ยนแปลงจากสาเหตุนี้ปรากฏให้เห็นหลายรูปแบบ ซึ่งในที่นี้จะจำแนกออก 2 ประการ คือ

2.1 การแพร่กระจาย (Diffusion)

2.2 การยืมทางวัฒนธรรม (Cultural Borrowing)

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด สัจญา สัจญาวิวัฒน์ (2546: 7-8) ที่แบ่งสาเหตุของการ เปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมออกเป็นสองสาเหตุดังนี้ คือ

1. สาเหตุจากภายใน (Causes from within) สิ่งต่างๆ ภายในสังคมที่เป็นตัวเหตุทำให้ เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมมีจำนวนมากด้วยกัน เช่น

1.1 ปัจจัยธรรมชาติ ทั้งยามปกติ เป็นความอุดมสมบูรณ์หรือไม่สมบูรณ์ของธรรมชาติ และยามไม่ปกติ เช่น ภัยพิบัติ อุทกภัย ไฟป่า

1.2 ปัจจัยทางสังคม เช่น การเพิ่ม-ลดของประชากร การขัดแย้ง การแข่งขัน ความร่วมมือ รูปแบบต่าง ๆ ความเข้มแข็งหรืออ่อนแอของพลเมือง

1.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เช่น การประกอบอาชีพ ความต้องการวัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสินค้าและบริการ

1.4 ปัจจัยทางการเมือง การออกกฎหมาย การบริการ การทหาร

1.5 ปัจจัยทางวัฒนธรรม เช่น ศาสนา อุดมการณ์ เทคโนโลยี

2. สาเหตุภายนอก (Causes from without) ได้แก่

2.1 ในยามสงบ มีการติดต่อระหว่างสังคมหลากหลายประเภท เช่น การท่องเที่ยวระหว่างกัน การค้าขายระหว่างกัน การศึกษาอบรมระหว่างกัน การเผยแพร่ศาสนาระหว่างกัน เป็นต้น

2.2 ในยามสงคราม มีการกระทบกระทั่งระหว่างสังคม ตั้งแต่การขัดแย้งชายแดนระหว่างสองประเทศ ความไม่สงบระหว่างประเทศ ไปจนถึงสงครามแบบต่างๆ ตลอดจนมหาสงคราม ล้วนเป็นเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ในขณะที่ บุญเคิม พันรอบ (2528 : 219-220) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสาเหตุและแรงผลักดันที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมว่าประกอบด้วย ความก้าวหน้าทางวิชาการ การพัฒนาเทคนิควิทยาอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบกำลังแรงงาน เช่น ประชากรที่อยู่ใต้วัยแรงงาน บริษัทห้างร้านของภาคเอกชน เป็นต้น และความรับผิดชอบต่อชุมชนขององค์การสังคม และการขยายตัวของธุรกิจระหว่างประเทศ

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ได้มีการนำทฤษฎีต่างๆมาใช้ อธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมไว้หลายแนวคิดเช่น สนธยา พลศรี (2545: 151) ได้นำทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาชุมชนมาใช้ อธิบาย ซึ่งประกอบด้วย ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ทฤษฎีความถ่วงดุลทางวัฒนธรรม ทฤษฎีความก้าวหน้าทางวัฒนธรรม ทฤษฎีการขึ้นและลงของสังคม ทฤษฎีว่าด้วยศักยภาพของวิวัฒนาการ ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

ตามลำดับชั้น ทฤษฎีฝนหล่นจากฟ้า ทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ทฤษฎีภาวะทันสมัย และทฤษฎีภาวะทันสมัยด้วยการสื่อสาร

ในขณะที่ฟองพันธุ่มณิรัตน์ (2521 : 34-53) ได้นำทฤษฎีด้านสังคมวิทยาและและมนุษยวิทยา มาอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมดังนี้ คือ ทฤษฎีวิวัฒนาการ (Evolution) ทฤษฎีเกี่ยวกับความก้าวหน้าของสังคมทำให้เกิดทฤษฎีที่การเปลี่ยนแปลงมีลักษณะหมุนเวียนเป็นวัฏจักร ทฤษฎีเรื่องการสมดุลของโครงสร้างและการหน้าที่ของสังคม “แนวความคิดนี้ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อเข้าใจถึงกลไกทางสังคมและวัฒนธรรมช่วยให้นักมนุษยศาสตร์สามารถคาดคะเนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และวางแผนการอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยตรงได้ดียิ่งขึ้น”

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยได้คัดเลือกและนำเสนอทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทยชนได้แก่ ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนี้คือ เพื่อเข้าใจถึงระยะเวลาและช่วงการเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีการขัดแย้งเพื่อหาเหตุผลกับการเปลี่ยนแปลง และทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่เพื่อหาแนวทางการดำรงชีวิตอย่างถูกต้องในภาวะการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม โดยรายละเอียดดังนี้

1. ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงแบบวิวัฒนาการเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป นักสังคมวิทยาได้จำแนกทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงไว้ได้ดังนี้ (สนธยา พลศรี. 2545 : 152-155) ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมมีหลายคนแสดงแนวคิด โดยจะมีออกุสต์ คองต์ (August Comte) เลวิส เฮนรี่ มอร์แกน (Levis Henry Morgan) เฮอร์เบิร์ต สเปนเซอร์ (Herber Spencer) เอมีล เดอร์ไคม์ (Emile Durkheim) เอดเวิร์ด บี.ไทเลอร์ (Edward B. Tylor) และจูเลียน สจวค (Julian Steward) โดยที่ออกุสต์ คองต์ (August Comte) ได้แบ่งเป็นสามยุคสมัยคือ ยุคแห่งเทววิทยา (Theological Stage) ยุคแห่งอภิปรัชญา (Metaphysical Stage) และยุคแห่งวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรม (Science and Industry Stage) เลวิส เฮนรี่ มอร์แกน (Levis Henry Morgan) ได้แบ่งการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ผ่านมานั้นมี 3 ยุคสมัย คือ ยุคห้ำหั่น (Savagery) ยุคป่าเถื่อน (Barbarism) และยุคอารยธรรม (Civilization)

ทฤษฎีของ จูเลียน สจวค ได้แบ่งปัจจัยสำคัญได้แก่

1. เทคโนโลยีที่ใช้ในการผลิตหรือใช้แสวงหาผลประโยชน์จากสภาวะแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิต

2. พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี

3. แบบแผนวัฒนธรรมต่างๆ ที่เป็นผลกระทบหรือสืบเนื่องมาจากเทคโนโลยีที่ใช้และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยี

ทฤษฎีการวิวัฒนาการของ อัลเฟรด แอล. โครเบอร์ ได้อธิบายเป็นขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นการประดิษฐ์คิดค้น (Innovative combination)
2. ขั้นความคิดสั่งสม (Cumulative growth)
3. ขั้นการสั่งสมอิมิตัว (Culmination of value expression)
4. ขั้นกระทำซ้ำแนวความคิดเดิม (Repetition)
5. ขั้นวัฒนธรรมเสื่อมสลาย (Pattern rupture and dissolution) (บุญเดิม พนโรป. 2528 :

225-226)

ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแนวทางในการแบ่งช่วงเวลาพัฒนาการของมนุษย์ เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับวัฒนธรรม

2. ทฤษฎีการขัดแย้ง (Conflict Thesis)

ทฤษฎีการขัดแย้งเป็นทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลมากในปัจจุบันหลักการสำคัญของกลุ่มนี้เห็นว่า ตัวการสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือความขัดแย้งและความขัดแย้งทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าไปสู่ภาวะที่ดีขึ้น ถ้าสังคมไม่มีความขัดแย้งเลยการเปลี่ยนแปลงอาจไม่เกิดขึ้น ความขัดแย้งนั้นมิได้มีอยู่เฉพาะทางสังคมเท่านั้นแต่เป็นปรากฏการณ์ทั่วไป

นักปรัชญาและนักสังคมศาสตร์ในกลุ่มนี้มีด้วยกันหลายคน คาร์ล ไฮริช มาร์กซ์ (C.H.Marx) ถือว่าสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ความขัดแย้งที่เกิดมาจากระบบการผลิต (Mode of Production) มาร์กซ์ เน้นว่าการขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างชนสองชั้นนี้เป็นเรื่องของผลประโยชน์ที่ไม่มีทางจะหลีกเลี่ยงได้ การต่อสู้ระหว่างทาสกับนาย ลูกจ้างกับเจ้าครองแคว้น กรรมกรมาชนกับนายทุนเป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แสดงให้เห็นการขัดแย้งที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด

คาเรนดอร์ฟ (Ralf Dahredorf) นักสังคมวิทยาเยอรมันรุ่นต่อมาได้โต้แย้งมาร์กซ์ในข้อที่ว่าปัจจัยรากฐานของการขัดแย้งนั้นอยู่ที่อำนาจชนชั้นมิใช่อยู่ที่เศรษฐกิจ ความขัดแย้งเป็นสาระของระบบสังคมและมีอยู่เสมอ ฉะนั้นเมื่อใดที่เกิดกลุ่มสังคมกลุ่มนี้จะมีลักษณะของการจัดอำนาจ

ระหว่างหัวหน้าและลูกน้องหรือกล่าวได้ว่า ภายในกลุ่มจะมีผู้มีอิทธิพล และผู้ที่ถูกอิทธิพล เมื่อมีการขัดแย้งระหว่างชนชั้นผลของการขัดแย้งจะแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

1. การขัดแย้งในพื้นฐาน: ความขัดแย้งในระดับพื้นฐานนี้จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงก็ขึ้นอยู่กับระดับความแตกต่างระหว่างชนชั้นว่าขัดแย้งเพียงใด

2. การขัดแย้งขั้นรุนแรง (Violence conflict) อัตราการขัดแย้งชนิดนี้จะมากน้อยย่อมแล้วแต่ปริมาณของกลุ่มย่อยที่จะสามารถรวมตัวกันได้เพียงใดถ้ารวมตัวกันได้ก็จะรุนแรงมากขึ้น

โดยสรุปได้ว่า ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับวัฒนธรรมเป็นทฤษฎีที่บอกถึงเหตุผลต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อมนุษย์ สังคมและวัฒนธรรม โดยตรงซึ่งเป็นทฤษฎีใช้เป็นแนวทางในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมโดยทั่วไป (วิเชียร รักการ. 2553 : Online)

3. ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ (Structural Functional Theory)

พาร์สันส์ (Talcott Parsons) อธิบายว่าโครงสร้างและหน้าที่ของสังคมเป็นระบบอันหนึ่ง ระบบนี้จำเป็นจะต้องอยู่ สังคมต้องมีโครงสร้างเพื่อทำหน้าที่สำคัญต่าง ๆ ในสังคม หน้าที่หรือความสำคัญของสังคมก็มี เช่น จะต้องผลิตอาหารและมีของเครื่องใช้ต่าง ๆ จะต้องมีการให้กำเนิดและอบรมสมาชิกใหม่ที่จะมาแทนสมาชิกเก่าจะต้องมีการมอบอำนาจการปกครองให้บางคนเป็นผู้ใช้จะต้องมีการควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ให้เป็นอันตรายต่อความสงบสุขส่วนรวม จะต้องมีการแบ่งปันทรัพย์สินในสังคมระหว่างคนที่มีความอาชีพและฐานะต่าง ๆ กัน ฯลฯ สังคมต้องสร้างสถาบันที่มีระเบียบกฎเกณฑ์กำหนดสิทธิหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตาม เช่น ระบบการผลิต ระบบครอบครัว ระบบการเมือง การปกครอง ระบบความเชื่อทางศาสนา และการศึกษาอบรมที่ให้แก่สมาชิกของสังคม ฯลฯ โดยปกติแล้วการทำงานของกลไกสถาบันเหล่านี้จะเป็นผลให้สังคมอยู่ในสภาพสมดุลย์เคลื่อนที่กล่าวคือบางส่วนหรือสถาบันจะปรับตัวเข้าหากันตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อม แต่สถาบันจะทำหน้าที่ของตนซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสถาบันอื่น ๆ และสังคมเป็นส่วนรวม การติดต่อตอบโต้ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นไปตามปกติสถานและสถานภาพกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คืออยู่ในขอบเขตของสถาบันจะเป็นไปในทางที่สนับสนุนกันในขั้นสุดท้าย

ขอบเขตของสถาบันในการสนับสนุนกันขั้นสุดท้ายก็คือการทำงานของสถาบันครอบครัวซึ่งทำหน้าที่สำคัญในการอบรมสมาชิกสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ให้รู้จักระเบียบวินัยการควบคุมตนเองทั้งนี้ก็เป็นตอบสนองความต้องการของสถาบันทางเศรษฐกิจ หรือระบบการผลิต

ของสังคมที่ต้องการคนทำงานที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันระบบการผลิตก็ทำให้มีทรัพย์สินส่วนรวมเพิ่มขึ้นเป็นผลให้ครอบครัวมีรายได้สูงขึ้นโดยเฉลี่ย

หลักการของทฤษฎีนี้อาจสรุปได้ว่า ให้ความสำคัญในเรื่องเสถียรภาพที่ว่า ทุกสังคมมีความเป็นปึกแผ่นสูง ทุกสังคมต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด จึงทำให้ทุกสถาบันประสานกลมกลืนกันเป็นอย่างดีไม่มีทางที่จะก่อให้เกิดความขัดแย้ง (วิเชียร รักการ. 2553 : Online)

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Maslow's Hierarchical Theory of Motivation)

ในทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow Wiboon Joong (2550 : Online) ได้กล่าวถึงทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow ไว้ว่า เมื่อบุคคลปรารถนาที่จะได้รับความพึงพอใจและเมื่อบุคคลได้รับความพึงพอใจในสิ่งหนึ่งแล้วก็จะยังคงเรียกร้องความพึงพอใจสิ่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งถือเป็นคุณลักษณะของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้ที่มีความต้องการจะได้รับสิ่งต่างๆ อยู่เสมอ ลำดับขั้นความต้องการของมาสโล มีการเรียงลำดับขั้นความต้องการที่อยู่ในขั้นต่ำสุด จะต้องได้รับความพึงพอใจเสียก่อนบุคคลจึงจะสามารถผ่านพ้น ไปสู่ความต้องการที่อยู่ในขั้นสูงขึ้นตามลำดับดังจะอธิบายโดยละเอียดดังนี้

1. ความต้องการทางร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานที่มีอำนาจมากที่สุดและสังเกตเห็นได้ชัดที่สุด จากความต้องการทั้งหมดเป็นความต้องการที่ช่วยการดำรงชีวิต ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำดื่ม ออกซิเจน การพักผ่อนนอนหลับ ความต้องการทางเพศ ความต้องการความอบอุ่น ตลอดจนความต้องการที่จะถูกกระตุ้นอวัยวะรับสัมผัส แรงขับของร่างกายเหล่านี้จะเกี่ยวข้องโดยตรงกับความอยู่รอดของร่างกายและของอินทรีย์ ความพึงพอใจที่ได้รับ

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety needs) เมื่อความต้องการทางด้านร่างกายได้รับความพึงพอใจแล้วบุคคลก็จะพัฒนาการไปสู่ขั้นใหม่ต่อไป ซึ่งขั้นนี้เรียกว่าความต้องการความปลอดภัยหรือความรู้สึกมั่นคง (Safety or security) ประสบการณ์และการเรียนรู้จะทำให้ความรู้สึกกลัวหมดไป

3. ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love needs) บุคคลต้องการได้รับความรักและความเป็นเจ้าของโดยการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น สำหรับ Maslow ความรักไม่ใช่สัญลักษณ์ของเรื่องเพศ (Sex) ความรักที่แท้จริงจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกที่ดี ความสัมพันธ์ของความรักระหว่างคน 2 คน จะรวมถึงความรู้สึกนับถือซึ่งกันและกัน การยกย่องและความไว้วางใจแก่กัน นอกจากนี้ Maslow ยังย้ำว่าความต้องการความรักของคนจะเป็นความรักที่เป็นไปในลักษณะทั้งการรู้จักให้ความรักต่อผู้อื่นและรู้จักที่จะรับความรักจากผู้อื่น การได้รับความ

รักและได้รับการยอมรับจากผู้อื่นเป็นสิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า บุคคลที่ขาดความรักก็จะรู้สึกว่ามีชีวิตไร้ค่ามีความรู้สึกอ้างว้างและเดียวดาย สรุปว่า Maslow มีความเห็นว่าบุคคลต้องการความรักและความรู้สึกเป็นเจ้าของ และการขาดสิ่งนี้มักจะเป็นสาเหตุให้เกิดความขี้ใจและทำให้เกิดปัญหาการปรับตัวไม่ได้ และความยินดีในพฤติกรรมหรือความเจ็บป่วยทางด้านจิตใจในลักษณะต่าง ๆ

4. ความต้องการได้รับความนับถือยกย่อง (Self-Esteem needs) เมื่อขั้นที่ 3 ลดลงจะมีความต้องการในขั้นต่อไปมาแทนที่ กล่าวคือมนุษย์ต้องการที่จะได้รับความนับถือยกย่องออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) ส่วนลักษณะที่ 2 เป็นความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from others)

4.1 ความต้องการนับถือตนเอง (Self-respect) คือ ความต้องการมีอำนาจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความแข็งแรง มีความสามารถในตนเอง มีผลสัมฤทธิ์ไม่ต้องพึ่งพาอาศัยผู้อื่น และมีความเป็นอิสระ ทุกคนต้องการที่จะรู้สึกว่ามีคุณค่าและมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในงานภาระกิจต่างๆ และมีชีวิตที่เด่นดัง

4.2 ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือจากผู้อื่น (Esteem from others) คือ ความต้องการมีเกียรติยศ การได้รับยกย่อง ได้รับการยอมรับ ได้รับความสนใจ มีสถานภาพ มีชื่อเสียงเป็นที่กล่าวขาน และเป็นที่ยอมรับยินดี มีความต้องการที่จะได้รับความยกย่องชมเชยในสิ่งที่เขากระทำ ซึ่งทำให้รู้สึกว่ามีคุณค่าว่าความสามารถของเขาได้รับการยอมรับจากผู้อื่น

5. ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization needs) ถึงลำดับขั้นสุดท้าย ถ้าความต้องการลำดับขั้นก่อน ๆ ได้ทำให้เกิดความพึงพอใจอย่างมีประสิทธิภาพ ความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงก็จะเกิดขึ้น Maslow อธิบายความต้องการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงว่าเป็นความปรารถนาในทุกสิ่งทุกอย่างซึ่งบุคคลสามารถจะได้รับอย่างเหมาะสมบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในขั้นสูงสุดนี้จะใช้พลังอย่างเต็มที่ในสิ่งที่ท้าทายความสามารถและศักยภาพของเขาและมีความปรารถนาที่จะปรับปรุงตนเอง พลังแรงขับของเขาจะกระทำพฤติกรรมตรงกับความสามารถของตน กล่าวโดยสรุปการเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะบรรลุถึงจุดสูงสุดของศักยภาพ ความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริงจะดำเนินไปอย่างง่ายหรือเป็นไปได้โดยอัตโนมัติ

ทฤษฎีลำดับความต้องการเพื่อเข้าใจถึงความต้องการของมนุษย์ เป็นสิ่งที่สำคัญมากในการทำงานวิจัยครั้งนี้ เพราะว่าทุกคนในสังคมมีความต้องการหลายอย่างและอยากตอบสนองความต้องการนั้น ดังนั้น การที่ดำรงชีวิตของคนในชุมชนนี้จะต้องขึ้นกับการตอบสนองความต้องการของตนเองและสังคมได้โดยสามมิติคือ วัฒนธรรม สังคมและเศรษฐกิจ

ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology)

นิเวศวิทยาวัฒนธรรม หมายถึงการศึกษาการปรับตัวของวัฒนธรรม ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น จุดมุ่งหมายประการต่อมา คือ ศึกษากระบวนการวัฒนธรรมในฐานะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลกำหนดความสัมพันธ์ ประการสุดท้ายนิเวศวิทยาวัฒนธรรมพยายามชักนำ ให้มนุษย์หันไปสนใจ ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อม กับองค์ประกอบวัฒนธรรมด้วย ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรมเป็นทฤษฎีที่ได้ จูเลียน สจีวิต (Julian H. Steward) และเลสลี ไวท์ (Leslie A. White) ศึกษาและได้นำเสนอมาว่า

จูเลียน สจีวิต วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของวัฒนธรรมนั้น สจีวิตเห็นว่า การอธิบายลักษณะการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ศึกษาได้จากการปรับตัวของสังคม ในสภาพแวดล้อมนั้น ข้อสมมติฐานสำคัญ คือ สภาพแวดล้อมอาจจะมีอิทธิพลหรือ ไม่มีอิทธิพลกำหนดการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมก็เป็นได้ สจีวิต เสนอแนวความคิดประเด็นสำคัญคือ วัฒนธรรมแต่ละสังคมมีการปรับตัวต่าง ๆ กัน เมื่อได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมใด สภาพแวดล้อมหนึ่ง เป็นวิวัฒนาการเฉพาะวัฒนธรรม สจีวิตได้เสนอบทสรุปกฎวิวัฒนาการวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากปัจจัยพื้นฐาน สำคัญ 3 ประการ เพื่ออธิบายนิเวศวิทยาวัฒนธรรมคือ

ประการแรก ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อม ควรต้องวิเคราะห์ประสิทธิภาพของวัฒนธรรม ที่สามารถนำเอาทรัพยากรมาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด เช่น มาใช้ให้เป็นอาหารและที่อยู่อาศัยของมนุษย์ในสังคม

ประการที่สอง ศึกษารูปแบบพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีวัฒนธรรม โดยวิเคราะห์วิธีการที่มนุษย์ใน แต่ละสังคม สร้างวัฒนธรรม กำหนดพฤติกรรม และกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งศึกษาวิธีการทำงาน เพื่อให้ชีวิตอยู่รอด ได้หรือไม่ เพียงใด

ประการที่สาม ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพฤติกรรม และระบบวัฒนธรรม วิเคราะห์พฤติกรรมและกิจกรรมคนในสังคม ว่ามีส่วนทำให้สังคมอยู่รอดได้หรือไม่เพียงใด

โดยสรุป ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม พยายามอธิบายการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมในสังคม ศึกษาวิธีการที่วัฒนธรรมแต่ละชนิด ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางกายภาพหนึ่งโดยเฉพาะ และหรือการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมนั้น การประยุกต์ แนวความคิดทางนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ก็เพื่ออธิบายระบบสังคมที่เป็นอยู่ (บุญเดิม พันรอบ. 2553 : Online)

เลสลี ไวท์ (Leslie A. White) เป็นผู้นำกลุ่มนิเวศวิทยาวัฒนธรรม ตามความเห็นของเลสลี ไวท์ วัฒนธรรมประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ประการ คือ

1. เทคโนโลยี-เศรษฐกิจ
2. สังคมและ
3. แนวความคิด

เสสวี่ ไวท์ อธิบายเทคโนโลยี-เศรษฐกิจ คือ วัฒนธรรมที่บุคคลในสังคมเข้าไปสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม วัฒนธรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดลักษณะสังคมและแนวความคิดของคนในสังคม ไวท์ได้อธิบายหลักการ เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสภาพแวดล้อม วิเคราะห์ศึกษาวิธีการปรับตัวของวัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นตัวกำหนดทำให้เกิดการวิวัฒนาการ เป็นวิธีการศึกษาวัฒนธรรมแบบวัตถุนิยม (Cultural Materialism) ผลงานชื่อ The Evolution of Culture ในปี ค.ศ. 1959 ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับกฎของการวิวัฒนาการ วัฒนธรรมเป็นปัจจัยหนึ่งเข้าไปมีอิทธิพลต่อการเพิ่มการผลิตพลังงาน ซึ่งถือว่าเป็นเกิดจากความพยายามของบุคคลในสังคม และทำให้เพิ่มประสิทธิภาพของพลังงานในขณะปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งการพัฒนาการของวัฒนธรรมเป็นผลจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี แนวความคิดดังกล่าวตรงกันข้ามกับทฤษฎีวิวัฒนาการยุคแรก ไวท์เน้นให้เห็นลักษณะวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันก็คือ วัฒนธรรมทุกสังคมพยายามพัฒนาไปเป็นกฎของวัฒนธรรมสากล งานของไวท์ยังมีข้อบกพร่องและมีจุดอ่อนมาก เนื่องจากไม่ได้อธิบายผลของการพัฒนาการเทคโนโลยีที่อาจเกิดจากแรงกระตุ้นของวัฒนธรรมเพียงประการเดียว งานของไวท์ได้รับอิทธิพลจากการศึกษาการวิวัฒนาการของมนุษย์ในคริสต์ศตวรรษที่ 18 (บุญเดิม พันธรอบ. 2528 : 62-63)

ดังนั้น ทฤษฎีนิเวศน์วิทยาวัฒนธรรมนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างประชากรสิ่งแวดล้อมทางสังคมและลักษณะทางกายภาพในสังคมได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น โดยในการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการปรับตัวของวัฒนธรรม ให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ตารางที่ 2.1 สรุปสาระสำคัญของทฤษฎีที่ใช้เป็นแนวทางศึกษาวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ทฤษฎี	สาระสำคัญ
1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรม	- การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เป็นการเปลี่ยนแปลงในระเบียบแบบแผนธรรมเนียมประเพณีหรือแนวกำหนดพฤติกรรมมากกว่าอย่างอื่น

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ทฤษฎี	สาระสำคัญ
1.1 ทฤษฎีวิวัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม	<p>- การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นการเปลี่ยนที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของคนในสังคม: พฤติกรรมสังคมหรือการกระทำทางสังคม</p> <p>-เป็นแนวทางแบ่งช่วงเวลาพัฒนาการของมนุษย์</p> <p>-วิวัฒนาการหมายถึงภาวะของการเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปหรือการเปลี่ยนไปที่ละเอียดละหนอย</p> <p>-ทฤษฎีของ จูเลียน สกวด ได้แบ่งปัจจัยประกอบด้วยเทคโนโลยี พฤติกรรมและแบบแผนวัฒนธรรมต่างๆ</p> <p>- ทฤษฎีของ อัลเฟรด แอล. โครเบอร์แบ่งเป็นห้าขั้นตอนคือ ประดิษฐ์คิดค้น ความคิดสังสม การสั่งสมอิมตัว การกระทำซ้ำแนวความคิดเดิมกับขั้นวัฒนธรรมเสื่อมสลาย</p>
1.2 ทฤษฎีการขัดแย้ง	<p>-ความขัดแย้งทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าไปสู่ภาวะดีขึ้น</p> <p>-คาร์ล ไฮริช มาร์กซ์ (C.H.Marx) ถือว่าสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคือ ความขัดแย้งที่เกิดมาจากกระบวนการผลิต (Mode of Production)</p> <p>-คาเรนคอร์ฟ ได้แบ่งออกการขัดแย้งเป็นสองแบบคือ การขัดแย้งในพื้นฐานและการขัดแย้งขั้นรุนแรง</p>
1.3 ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่	<p>-สังคมต้องมีโครงสร้างเพื่อทำหน้าที่สำคัญต่างๆของสังคม</p> <p>-ขอบเขตของสถาบันในการสนับสนุนกันขั้นสุดท้ายก็คือการทำงานของสถาบันครอบครัว</p> <p>-ระบบการผลิตทำให้มีทรัพย์สินส่วนรวมเพิ่มขึ้นเป็นผลให้ครอบครัวมีรายได้สูงขึ้น โดยเฉพาะ</p>
2. ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow	<p>-คุณลักษณะของมนุษย์คือได้ตอบสนองความต้องการนี้ก็จะยังคงเรียกร้องความต้องการอื่น</p>

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ทฤษฎี	สาระสำคัญ
3. ทฤษฎีนิเวศวิทยาวัฒนธรรม	<p>-ลำดับความต้องการที่ต่ำสุดถึงสูงสุดตามลำดับนี้ ความต้องการทางร่างกาย ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการความรักและความเป็นเจ้าของ ความต้องการได้รับความนับถือยกย่องและความต้องการที่จะเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง</p> <p>-เป็นการศึกษาการปรับตัวของวัฒนธรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมนั้น</p> <p>จูเลียน สจิวตเสนอแนวคิดคือวัฒนธรรมแต่ละสังคมมีการปรับตัวต่างกัน กฎวิวัฒนาการวัฒนธรรมมีปัจจัยพื้นฐานสำคัญสามประการคือความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยี วัฒนธรรมกับสภาพแวดล้อม ควรต้องวิเคราะห์ประสิทธิภาพของวัฒนธรรม รูปแบบของพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับเทคโนโลยีวัฒนธรรม และ ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบพฤติกรรม และระบบวัฒนธรรม</p> <p>-เสสวี ไวท์ : วัฒนธรรมประกอบด้วยส่วนประกอบ 3 ประการ คือ เทคโนโลยี-เศรษฐกิจ ; สังคมและแนวความคิด</p> <p>-วัฒนธรรมทุกสังคมพยายามพัฒนาไปเป็นกฎของวัฒนธรรมสากล</p>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องวิถีชีวิตของชาวไทยโซ่ง บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตและไทยโซ่ง โดยรายละเอียดดังนี้

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาวิทยานิพนธ์หลายเล่มที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตชาวบ้านดังนี้

มณีวรรณ บัวจุม (2539 : 114) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตของชาวบ้านเวิน อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า วิถีชีวิตของชาวบ้านเวินในปัจจุบัน ยังคงเป็นวิถีชีวิตอย่างเรียบง่ายอยู่กัน อย่างระบบเครือญาติมาโดยตลอด เชื่อมมั่นในผู้นำ มีความสามัคคีกลมเกลียว ยังเป็นสังคม แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน อีกทั้งต้องพึ่งพาตนเอง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม หมู่บ้านเวินเป็น การรวมกันของ 3 กลุ่มชาติพันธุ์ คือ ส่วย เขมร และไทยลาว แต่วิถีชีวิตภายในชุมชน ได้มีการผสม กลมกลืนทางวัฒนธรรมเป็นอย่างดี ส่วนในเรื่องของพิธีกรรมยังคงเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละกลุ่มคน โดยที่สมาชิกในชุมชนสามารถไปร่วมและให้ความสำคัญร่วมกันในทุกพิธีกรรม โดยไม่มีข้อขัดแย้ง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมต่อไป

ผล อัฐนาค (2543 : 76-84) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตคนไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาล เมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร” ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาสองมิติคือ โอกาสชีวิตและแบบ ชีวิต โอกาสชีวิตจะศึกษาทางการศึกษา อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวก ยา รักษาโรค และทางด้านเศรษฐกิจ และแบบชีวิตจะประกอบด้วย วัฒนธรรมได้แก่ ที่อยู่อาศัย เสื้อผ้า อาหาร หนังสืออ่าน เครื่องมือประกอบอาชีพ การพักผ่อนและนันทนาการ ขนาดครอบครัว และ นามธรรม คือ วัฒนธรรม ระบบค่านิยม บรรทัดฐาน การศึกษาพบว่า คนไทยเชื้อสายเวียดนามใน เขตนี้มีความรักดีต่อประเทศเวียดนามอย่างแน่นแฟ้น มีวิถีชีวิตแบบเอกลักษณ์ของตัวเอง แบบชีวิต ของชาวไทยเชื้อสายเวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร แบบชีวิตที่เป็นวิถีชีวิตของชาว เวียดนามในเขตเทศบาลเมืองมุกดาหาร ได้เปลี่ยนแปลง ทุกด้านและพยายามจะปรับตัวให้เป็นคน ไทยมากที่สุด

ดวงพร แดงเฟื่อง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ วิถีชีวิตชาวมอญเกาะเกร็ด ท่ามกลางกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเกร็ด และพบว่า ด้านเศรษฐกิจ ชาวมอญเกาะเกร็ด ได้ พัฒนาอาชีพเพิ่มมากขึ้น เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผาในครัวเรือนและขายของที่ระลึก อาหาร เครื่องดื่ม ใช้บ้านเป็นโฮมสเตย์ เกิดอาชีพบริการต่างๆ มากขึ้น เช่น เรือเช่า และรถจักรยานเช่า เป็นต้น ด้านสังคม พบว่า ชาวมอญเกาะเกร็ดยังให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธ์ในชุมชน การเสียสละ เวลาให้กับกิจกรรมชุมชนมีน้อยลง การแสดงการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลงเป็นในลักษณะของ การบริจาคเงินและสิ่งของแทนการเข้าร่วมกิจกรรมงานบุญต่าง ๆ ส่วนความสัมพันธ์ในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีเวลาให้กันน้อยลง เพราะต่างคนต่างมีอาชีพของตัวเอง แต่เครือญาติส่วนใหญ่ จะตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน ความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติยังมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ด้านวัฒนธรรม พบว่า วัฒนธรรมประเพณีและการแสดงต่างๆ เน้นเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งอาจส่งผล ต่อคุณค่าและสาระของประเพณีในอนาคตได้ ส่วนภาษามอญมีการใช้น้อยลงและอาจสูญหายได้ เพราะกลุ่มที่ยังใช้ภาษามอญเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ เยาวชนและมอญรุ่นใหม่ไม่สามารถพูดภาษามอญได้

สุวรรณ์ ชุ่มจิตต์ (2538: 3) ได้วิจัยเรื่อง วิถีชีวิตของผู้ย้ายถิ่นชาวเหนือในมหานครกรุงเทพฯ โดย ศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของผู้ย้ายถิ่นที่ย้ายมาจากภาคเหนือ สภาพปัญหาและวิธีแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตของผู้ย้ายถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ผู้ย้ายถิ่นภาคเหนือเหล่านี้มีการพยายามปรับวิถีชีวิตของตนให้สอดคล้องกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมแบบใหม่ ซึ่งนอกจากจะมีความแตกต่างไปจากเดิมแล้ว ยังอยู่ในระหว่างการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ประยูรท์ สืบอารีย์พงศ์ (2551 : 146-147) ได้มีการศึกษาและจัดทำหนังสือ วิถีชีวิตของชาวไทยทรงดำที่บ้านคอนมะนาว เป็นหนังสือเกี่ยวกับวิถีชีวิตชุมชนไทยทรงดำบ้านคอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้เล่าถึงประวัติความเป็นมาชนชาติไทยทรงดำ และวิถีชีวิตชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผลงานวิจัยพบว่า ระหว่างปีพ.ศ.2500 จนถึงปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากการประกอบอาชีพทำนาปลูกข้าวทั้งหมดที่บ้าน โดยมีจารีตประเพณีและวัฒนธรรมชุมชนเป็นกรอบในการดำรงชีวิตตามรูปแบบลักษณะของ “สังคมเกษตร” ที่มีความสงบสุขร่มเย็นมาหลายชั่วอายุคน ไปสู่การประกอบอาชีพที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยมีระบบเศรษฐกิจทุนนิยม เป็นกรอบในการดำรงชีวิตตามรูปแบบลักษณะของ “สังคมทุนนิยม” จึงเป็นผลให้ให้ประชากรในหมู่บ้าน ต่างดิ้นรนต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในระบบเศรษฐกิจทุนนิยม และทำให้หมู่บ้านคอนมะนาวเกิดสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการปกครอง ไม่แตกต่างไปจากหมู่บ้านอื่นๆ ในประเทศไทย

กล่าวสรุปได้ว่า จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตจะพบว่าส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็น การศึกษาในประเด็น วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี และพบว่ายังไม่มีมีการวิจัยเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวไทยโชน่งที่บ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิถีชีวิตของชาวไทยโชน่งบ้านไผ่หูช้าง โดยแบ่งเป็นสามมิติ คือ ทางด้านสังคม ทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านวัฒนธรรมเพื่อเป็นข้อมูลในการทำงานวิจัยอื่นๆ ต่อไป

สร้อยน้ำค้าง มงคล (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และพบว่า ภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ยังคงสืบทอดต่อ ๆ กันมา และได้ดำรงรักษามาจนถึงปัจจุบันนี้ ด้วยทุนภูมิปัญญา และทุนทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำ ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรม การแต่งกายและผ้าทอ อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทยทรงดำ เป็นผลให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ นอกจากนี้ความภาคภูมิใจในความเป็นไทยทรงดำ การมีผู้นำทางวัฒนธรรมที่ได้ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาผ้าทอ และส่งเสริมให้มีการแต่งกายของชาวไทยทรงดำ รวมทั้งการได้รับการสนับสนุน

จากหน่วยงานของรัฐ การส่งเสริมให้ผ้าทอเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) สามารถพัฒนาเป็นอาชีพเสริมและสร้างรายได้เพิ่มขึ้น เหล่านี้ล้วนเป็นมูลเหตุจูงใจให้มีการสืบทอดภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำ

บุญเสริม ดินตะสุวรรณ (2545 : 4) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวเรื่อง ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และกล่าวว่า ชาวไทยทรงดำที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย มีการสืบทอดการทอผ้าจากบรรพบุรุษในสิบสองจุไทย โดยค้นพบหลักฐานผ้าที่ทอด้วยเส้นใยจากฝ้ายและไหม ตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั่นฝ้ายของชาวไทยทรงดำ ที่ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับผ้าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

บุญมี ปารีชาติชนกุล (2546 : 5) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความเชื่อเรื่องผีในพิธีกรรมของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม และผลการวิจัยพบว่า ชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้างมีความเชื่อเรื่องผี และมีการประกอบพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อในการนับถือผีอย่างเคร่งครัด มีการยึดถือปฏิบัติพิธีกรรมเป็นประเพณีสืบต่อกันมา โดยเชื่อว่าการปฏิบัติพิธีกรรมเกี่ยวกับการนับถือผีเป็นสิ่งที่ดีงามแสดงออกถึงความกตัญญูต่เวทีย เป็นสิริมงคลแก่ผู้ปฏิบัติ มีผลต่อการจัดระเบียบและควบคุมสังคม ตลอดจนการดำเนินชีวิตของชาวไทยโซ่งบ้านไผ่หูช้าง

สุพรรณ สมไทย และคนอื่น ๆ (2550 : 106) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง การออกแบบผลิตภัณฑ์ของตกแต่งบ้านโดยแนวคิดจากวัฒนธรรมชาวไทยทรงดำ ผลการศึกษาลวดลายและสีบนผ้าทอมาเป็นแนวคิดในการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ และหมอนอิง ใน 3 รูปแบบ 3 สไตส์ คือ สไตส์คลาสสิก สไตส์ร่วมสมัย และ สไตส์สมัยใหม่ ซึ่งทั้ง 3 สไตส์นั้นสามารถนำมาตกแต่งภายในบ้านปัจจุบันได้ แต่ผลการประเมินส่วนใหญ่จะเลือกสไตส์คลาสสิกซึ่งมีรูปแบบลวดลายใกล้เคียงของเดิมมาก ทำให้ผู้ผลิตผลิตได้ง่ายและผู้บริโภคจะรู้จักมากกว่าว่าเป็นลวดลายจากวัฒนธรรมไทยทรงดำ การนำลวดลายและเทคนิควิธีการทำมาออกแบบใหม่ให้ใช้ได้ ในสังคมปัจจุบัน เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กลุ่มผู้ผลิตและเป็นการเพิ่มความหลากหลายในรูปแบบผลิตภัณฑ์ไทยทรงดำซึ่งของเดิมไม่มี เป็นการสร้างงานและสร้างรายได้แก่กลุ่มผู้ผลิตและเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยทรงดำให้กลมกลืนกับสังคมปัจจุบัน

วิลาวัลย์ ปานทองและคนอื่น ๆ (2551 : 122) ได้มีการศึกษาและจัดทำหนังสือเรื่อง วัฒนธรรมและภาษาไทยทรงดำ เป็นหนังสือในโครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ ผลงานวิจัยพบว่า ภาษาและวัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอดอันทรงคุณค่าของกลุ่มคนและยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนา กลุ่มชนแต่ละกลุ่มให้พัฒนาไปสู่ความเจริญงอกงามได้อย่างยั่งยืน ในด้านวัฒนธรรม บางลักษณะแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำได้เป็นอย่างดี เช่น การแต่งกายด้วย

เสื้อผ้าสีดำ การใช้มะเข็มนเป็นเครื่องปรุงในการประกอบอาหาร หรือการสร้างบ้านก็เป็นวัฒนธรรมที่มีวิวัฒนาการตามยุคตามสมัยที่น่าสนใจยิ่ง

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2542 : 144) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง ความเชื่อเรื่องผีของไทยโชน ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจัยได้กล่าวถึงองค์ความรู้และพิธีกรรมที่เกี่ยวกับเรื่องผีของชาวไทยโชน ผลการศึกษาพบว่า การนับถือผี เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ดำรงไว้ซึ่งความเป็นปึกแผ่นของสังคมไทยโชน และความเชื่อดั้งเดิมมีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตของไทยโชนอย่างมาก ดังนั้นพิธีกรรมจึงเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงกลุ่มชาติพันธุ์เป็นการแสดงถึงลักษณะวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยโชน นอกจากนี้ ชาวไทยโชนมีความเชื่อถือ และให้ความเคารพ นับถือศาสนาพุทธ เช่นเดียวกับการนับถือผี ประกอบกับการนับถือผีนั้นไม่ได้มีความขัดแย้งกับหลักปฏิบัติของศาสนาใหม่ พิธีกรรมเหล่านี้จะนำมาความสุข ความเจริญเป็นสิริมงคลต่อตนเอง ครอบครัวและชุมชน และการนับถือผี

มนู อุดมเวช (2547 : 2) ได้มีการศึกษาและจัดทำหนังสือ ประวัติศาสตร์ไทดำในประเทศไทย และพบว่า การเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวไทดำได้แบ่งให้ออกเป็นด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม ดังนี้ ในด้านเศรษฐกิจ ชาวไทดำเคยมีวิถีเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง เช่น ทำการเกษตรปลูกพืชผลบริโภคเอง ปลูกบ้านเรือนตลอดจนสร้างยานพาหนะกันเองในหมู่บ้าน แม้แต่เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ก็ทำเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่ปลูกฝ้าย ปลูกหม่อน เลี้ยงไหม จนถึงขึ้นตัดเย็บ แต่มาปัจจุบันต้องปรับปรนไปสู่ระบบทุนนิยม ตามกระแสสังคมในสยามประเทศที่ก้าวไปอย่างรวดเร็ว ในด้านสังคม ชาวไทดำแต่เดิม มีชนชั้นผู้ท้าว และชนชั้นผู้น้อย ระบบสังคมไม่ซับซ้อน การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปอย่างใกล้ชิด มีความเชื่อ และประเพณีต่างๆที่ต้องปฏิบัติตามร่วมกันในท้องถิ่น แต่มาในปัจจุบัน ได้ปรับเปลี่ยนไปเป็นวัฒนธรรมซึ่งรับอิทธิพลพุทธศาสนา เช่นเดียวกับคนส่วนใหญ่ในประเทศไทย

เรณู เหมือนจันทร์เชย (2545-2546 : 208-210) ได้ศึกษาและทำหนังสือ นิทานไทยโชน โดยการศึกษาพบว่า นิทานไทยโชน มีคุณค่าต่อผู้ฟังทั้งให้ความสนุกสนาน เพลิดเพลินเรียนรู้วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทยโชนที่มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต รวมทั้งเป็นคติสอนใจให้คนประพฤติ ปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม สอนให้มีความเคารพนับถือ ยกย่องผู้อาวุโส บรรพบุรุษที่ตายไปแล้ว มีความรู้สึกผูกพันในพี่น้อง เครือญาติ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเชื่อต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างเหนียวแน่นทำให้เกิดพิธีกรรม นอกจากนี้ ในนิทานยังได้สอดแทรกค่านิยมทั้งที่ดีและไม่ดี เพื่อไว้สอนลูกหลาน แต่ปัจจุบัน นิทานพื้นบ้านซึ่งเป็นหลักฐานดั้งเดิมกำลังจะค่อย ๆ หายไป แต่ผู้เขียนก็มีความเห็นว่านิทานไทยโชนมีประโยชน์ ถ้าพ่อแม่ให้ความสำคัญ มีการเล่าให้ลูกฟังเพื่อให้ลูกได้ซึมซับไว้แต่เด็ก ก็คิดว่าจะมีประโยชน์ไม่มากนักน้อย

จากผลการวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า ชาวไทยโชนีมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเศรษฐกิจและสังคมให้เข้ากับสังคมของคนไทย แต่ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองไว้ ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาถึงวิถีชีวิตชาวไทยโชนีที่ อำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐมทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจไว้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสืบสานอนุรักษ์และพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนของชาวไทยโชนีต่อไป

